

<https://helda.helsinki.fi>

Suomalainen peruskoulu on tasa-arvoinen - vai onko?

Keltikangas-Järvinen, Liisa

2018

Keltikangas-Järvinen , L 2018 , ' Suomalainen peruskoulu on tasa-arvoinen - vai onko? ' ,
Suomen lääkärilehti , Vuosikerta. 73 , Nro 22 , Sivut 1456 . <
<http://www.laakarilehti.fi/pdf/2018/SLL222018-1456.pdf> >

<http://hdl.handle.net/10138/304131>

publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

LIISA KELTIKANGAS-JÄRVINEN
Kirjoittaja on psykologian
professori Helsingin yliopistossa.

Suomalainen peruskoulu on tasa-arvoinen – vai onko?

Opettaja kysyi HS:n mielipidepalstalla, onko peruskoulumme enää tasa-arvoinen. Sama kysymys esitettiin jokin aika sitten HS:n Vieraskynässä.

Huolelle löytyy pohjaa. PISA-tulokset kertovat, että oppimistulosten Gaussin käyrä on muuttunut kaksihuippuiseksi; ovat hyvät ja huonot. Kodin merkitys koulumenestyksen selittäjänä on kasvanut. Tyttöjen ja poikien ero peruskouluvaiheessa on länsimaiden suurin. Maahanmuuttajaperheiden ja kantaväestön lasten ero on kasvamassa, ja vähitellen kasvaa myös ero koulujen välillä.

Matematiikan opettaja oli säilyttänyt vanhoja kokeita. Ne osoittivat hänen pitäneen 20 vuotta sitten peruskoulun viimeisellä luokalla samoja matematiikan kokeita kuin mitä hän pitää nyt lukion toisella luokalla.

Se mitä tilastot eivät vielä kerro, on vanhempien toimiminen lastensa opettajina. Tästä olen saanut viestiä kymmeniltä tuskastuneilta vanhemmilta valtakunnan joka sopeesta, ei vain muutamasta koulusta. Tutkimusryhmässäni nuoret vanhemmat keskustelevat siitä, miten monta tuntia he opettivat lapsilleen jakolaskua, opettaja kun oli jättänyt tehtävien tekemisen lapsen itsensä päätettäväksi, tai mistä löytäisi kirjoja, joista ala-astelainen voisi opiskella ruotsia, opettaja kun oli kehottanut kääntymään ”youtuben” puoleen.

Viimeisimmät koulu-uudistukset ovat tuoneet mukanaan kaksi muutosta. Taustalla olevaan arvomaailmaan on hiipinyt muutos, ja kehityspsykologia on hävinnyt pedagogiikan rinnalta. Peruskouluun siirtymisen kantavia ajatuksia olivat yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Nyt tilan ovat ottaneet yksilökeskeiset länsimaisen menestyjän ominaisuudet. Koulu kasvattaa itseohjautuvia ja tavoitesuuntautuneita selviyty-

jiä, jotka opiskelevat omatoimisesti jopa ilman opettajia ja kirjoja, kantavat vastuun itsestään, asettavat omat pääkärsänsä ja arvioivat itse oppimansa.

Saattaa olla, että yhdenvertaisuus ja tasa-arvo kuuluvat edelleen tavoitteisiin, mutta hyvin ne on nykykeskustelussa piilotettu. HS:n artikkeleissa eräästä Vantaan koulusta todettiin ohimennen, että uuden opetussuunnitelman mukaisesta opiskelusta eivät kaikki oppilaat selviä. Olisiko peruskoulua luotaessa voitu hyväksyä jo lähtökohtaisesti ajatus, että kaikki eivät sitten selviä?

Itseohjautuvuus ja vastuunkanto ovat hienoja ominaisuuksia; niitä on aihetta kannattaa. Ne eivät kuitenkaan ole ala-asteikäisen ominaisuuksia, vaan sen ikäisestä kantaa vastuun aikuinen. Ne eivät myöskään kehity pelkästään niitä edellyttämällä jo silloin, kun lapsella ei vielä ole kehityksellisiä valmiuksia. Uimataidoton lapsi ei opi uimaan mereen pudotessaan, vaikka tilanne sitä kuinka edellyttäisi. Näin uusi oppimiskäsitys kuitenkin ajattelee: itseohjautuvuus tulee, kunhan tilanne sitä edellyttää.

Itseohjautuvuuden sijasta syntyy kuitenkin vain uusi jako. Ovat ne lapset, joille riittävä määrä itseohjautuvuutta on laitettu jo kotoa taskuun. Näiden oppilaiden määrä ei ole suuri, ja tässä iässä he ovat tyttöjä. Sitten ovat lapset, joiden koulunkäyntiä vanhemmat seuraavat, ohjaavat ja opettavat. He taas ovat usein pieniä poikia, jotka eivät välitä asettaa itselleen tavoitteita, vaan vaikean tehtävän edessä luovuttavat ja siirtyvät luokan nurkkaan pelaamaan. Sitten on kolmas joukko. He ovat normaaleja pikkulapsia iän mukaisella kehitystasolla, mutta kehitystaso ei yllä koulun odottamiin itsenäisyyden vaatimuksiin, eikä heillä ole vanhempia käymään koulua kanssaan.

Kun pedagogiikka ja lapsen kehitystaso eivät kohtaa, voi hyvästä tarkoituksesta syntyäkin syrjäytymisen siemen. Huolta kantavat nyt sekä vanhemmat että opettajat. Miten saataisiin vielä päättäjien korvat kuulemaan? ●

*Hyvästä
tarkoituksesta
voi syntyä
syrjäytymisen
siemen.*